

Sygn. akt VI Ka 299/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Jeleniej Górze w VI Wydziale Karnym Odwoławczym w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SO Klara Łukaszewska (spr.)

**Sędziowie SO Waldemar Masłowski
SO Tomasz Skowron**

Protokolant Anna Potaczek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej Lesława Kwapiszewskiego

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2013 r.

sprawy **L. J.**

skazanego o wyrok łączny

z powodu apelacji, wniesionej przez skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze

z dnia 26 lutego 2013 r. sygn. akt II K 1338/12

I. zmienia zaskarżony wyrok wobec skazanego L. J. w ten sposób, że obniża orzeczoną karę łączną pozbawienia wolności do 3 (trzech) lat i 10 (dziesięciu) miesięcy,

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy,

III. zasądza od Skarbu Państwa na rzecz adw. T. R. kwotę 147,60 zł w tym 27,60 zł podatku od towarów i usług tytułem nieopłaconej obrony skazanego z urzędu w postępowaniu odwoławczym,

IV. zwalnia skazanego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych za postępowanie odwoławcze obciążając nimi Skarb Państwa.

Sygn. akt VI Ka 299/13

UZASADNIENIE

L. J. skazany został wyrokami:

1. Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 15 V 1991 roku w sprawie VIK 100/91 za czyn z art. 208 dkk, popełniony w dniu 12 X 1990 roku na karę 3 lat pozbawienia wolności, karę 2.000.000 złotych grzywny, gdzie orzeczono również przepadek przedmiotów;
2. Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 14 II 2006 roku w sprawie IVK 603/05 za czyn z art. 178a § 1 kk, popełniony w dniu 21 IX 2005 roku, na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności, gdzie orzeczono również zakaz prowadzenia pojazdów;

3. Sądu Rejonowego w Szczecinie – Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie z dnia 5 czerwca 2009 roku w sprawie VIIK 432/09 za czyn z art. 279 § 1 kk, popełnione w dniu 14 VII 2008 roku, na karę roku i 3 miesięcy pozbawienia wolności, karę 100 stawek dziennych grzywny;

4. wyrokiem Sądu Rejonowego w Jeleniej Górze z dnia 1 III 2010 roku w sprawie IIK 19/08 za czyn z art. 280 § 1 kk i art. 279 § 1 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, popełniony w nocy z 20 na 21 II 1995 roku na karę 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Rejonowy w Jeleniej Górze wyrokiem z dnia 26 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. akt IIK 1338/12:

I. na podstawie art. 85 kk i art. 86 § 1 kk, połączył kary pozbawienia wolności wymierzone skazanemu L. J. wyrokami opisanymi w punktach 2 i 4 części wstępnej wyroku i wymierzył mu karę łączną 4 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności,

II. na podstawie art. 577 kpk na poczet orzeczonej wobec skazanego w punkcie I części dyspozytywnej łącznej kary pozbawienia wolności zaliczył okres od dnia 24 I 2007 roku do dnia 24 XI 2007 roku oraz od dnia 21 II 1995 roku do dnia 20 III 1995 roku;

III. na podstawie art. 572 kpk, umorzył postępowanie w przedmiocie wydania wyroku łącznego w odniesieniu do wyroków, opisanych w punktach 1 i 3 części wstępnej wyroku;

IV. na podstawie art. 576 § 1 kpk stwierdził, iż wyroki podlegające połączeniu ulegają odrębnemu wykonaniu w zakresie nieobjętym wyrokiem łącznym;

V. na podstawie art. 624 § 1 kpk zwolnił skazanego od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów postępowania w niniejszej sprawie.

Z wyrokiem tym nie zgodził się skazany L. J.. Skarżący zarzucił błąd w ustaleniach faktycznych poprzez bezkrytyczne i bezprawne przyjęcie do ferowania wyroku łącznego odbytych w całości wyroków i kar pozbawienia wolności, które nie podlegają łączeniu przy wydawaniu wyroku łącznego oraz błąd wykładni przepisów art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. Zarzuty te uzupełnił w piśmie z dnia 20 kwietnia 2013 r. podnosząc, iż zapadły wobec niego wyrok jest niezwykle krzywdzący, a Sąd I instancji winien wybrać „taki wariant, który stanowi rozstrzygnięcie dla oskarżonego najkorzystniejsze w zakresie możliwości orzeczenia kary łącznej”. Stawiając powyższe zarzuty skarżący domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez połączenie kar pozbawienia wolności, jak należy wnosić aktualnie przez niego odbywanych z zastosowaniem zasady absorpcji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja skazanego okazała się zasadna o tyle, że skutkowałą zmianą zaskarżonego orzeczenia.

Zgodnie z art. 569§1 k.p.k. jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej w stosunku do osoby prawomocnie skazanej wyrokami różnych Sądów, właściwy do wydania wyroku łącznego jest sąd, który wydał ostatni wyrok skazujący w pierwszej instancji.

Powołany przepis reguluje nie tylko właściwość sądu w postępowaniu o wydanie wyroku łącznego, lecz również z jego treści wynikają przesłanki wydania wyroku łącznego. Przesłanki te spełnione są, gdy zachodzą warunki orzeczenia kary łącznej określone w art. 85 k.k. oraz gdy skazany został już skazany co najmniej dwoma prawomocnymi wyrokami.

Sąd orzeka karę łączną, jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu. Jak wynika z powyższego przepisu kary te mogą podlegać połączeniu jedynie w przypadku, gdy przestępstwa, za które skazany został skarżący zostały popełnione zanim zapadł pierwszy wyrok skazujący, chociażby nieprawomocny.

Sąd Rejonowy prawidłowo dokonał wykładni wskazanego przepisu, odwołując się przy tym do poglądów wyrażonych w orzecznictwie Sądu Najwyższego, które również Sąd Okręgowy akceptuje. Istotnym było bowiem określenie znaczenia pojęciowego wyrażenia „pierwszy wyrok skazujący”. Słusznie Sąd Rejonowy przyjmuje, iż chodzi tu nie tylko o pierwszy chronologicznie wyrok, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnych przestępstw, ale każdy kolejny wyrok zamykający kolejną grupę przestępstw pozostających w zbiegu realnym, popełnionych po wydaniu wyroku chronologicznie go poprzedzającego. Każdy kolejny zbieg przestępstw należy więc traktować odrębnie, wymierzając za każdy z nich oddzielną karę łączną. "Pierwszy wyrok, w rozumieniu art. 85 k.k., to wyrok, który zapadł przed popełnieniem przez skazanego kolejnych przestępstw" (postanowienie SN z dnia 3 listopada 2003 r., IV KK 295/02, OSNKW 2004, nr 1, poz. 7). "Zawarty w art. 85 k.k. zwrot: "zanim zapadł pierwszy wyrok" odnosi się do pierwszego chronologicznie wyroku, który zapadł przed popełnieniem przez sprawcę kolejnego (kolejnych) przestępstwa" (uchwała SN z dnia 25 lutego 2005 r., I KZP 36/04, Prok. i Pr.-wkl. 2005, nr 7-8, poz. 3).

Przy tak rozumianym zbiegu realnym przestępstw wbrew zarzutom skarżącego Sąd Rejonowy w sposób prawidłowy wyróżnił grupy przestępstw, które względem siebie pozostawały w zbiegu realnym i przedmiotem rozpoznania w niniejszej sprawie uczynił wszystkie przestępstwa, za które L. J. został skazany po dacie wydania wyroku łącznego w sprawie sygn. akt VK 582/83.

Pierwsze przestępstwo skazany po zapadnięciu wskazanego wyroku łącznego popełnił w dniu 12 października 1990 r., za które został skazany wyrokiem Sądu Rejonowego w Szczecinie w sprawie sygn. akt VI K 100/91. Następne przestępstwo skazany popełnił w nocy z 20 na 21 lutego 1995 r., a zatem po dacie wskazanego wyroku, lecz przed datą wyroku zapadłego w dniu 14 lutego 2006 r. w sprawie Sądu Rejonowego w Szczecinie sygn. akt IV K 603/05. Tym samym Sąd I instancji prawidłowo przyjął, iż wyrok ten stanowi „pierwszy wyrok skazujący” w rozumieniu art. 85 k.k. nie naruszając wbrew zarzutom skarżącego wskazanego przepisu. Kolejne przestępstwo zaś skazany popełnił w dniu 14 lipca 2008 r. (sygn. akt VII K 432/09 Sądu Rejonowego w Szczecin Prawobrzeże i Zachód) a tym samym po wskazanej dacie.

Skoro zatem w zbiegu realnym pozostają wyłącznie dwa wskazane przestępstwa to Sąd Rejonowy zasadnie wyłącznie co do nich orzekł o karze łącznej w zaskarżonym wyroku, w pozostałym zakresie umarzając na podstawie art. 572 k.p.k. postępowanie. Pamiętać przy tym należy, i jak zostało to wskazane w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2003 r. sygn. akt IV KK 295/02 rzeczywisty zbieg przestępstw jest kategorią jednoznaczną i obiektywną, jasno zdefiniowaną w art. 85 k.k., a wykładnia systemowa prowadzi do wniosku, że żaden przepis prawa materialnego ani procesowego nie zobowiązuje sądu do wyboru wariantu najkorzystniejszego dla sprawcy. Nadto Sąd Najwyższy jeszcze pod rządami poprzednio obowiązującego kodeksu karnego stwierdził, że instytucja wyroku łącznego nie jest pomyślana jako premia dla przestępcy popełniającego większą liczbę przestępstw, lecz opiera się na założeniu, że samo wydanie wyroku powinno być ostrzeżeniem dla skazanego przed popełnieniem nowego przestępstwa. Obowiązkiem sądu jest tylko wydanie wyroku łącznego (art. 570 k.p.k.), jeżeli zachodzą warunki do orzeczenia kary łącznej (art. 569 § 1 k.p.k.), i po przyjęciu konfiguracji wyroków wedle reguł określonych w art. 85 k.k. (postanowienie z dnia 18 marca 1981 r., VI KZP 5/81, OSNPG 1981, nr 5, poz. 43). Tym samym instytucja kary łącznej nie musi prowadzić do złagodzenia prawnokarnych konsekwencji dla sprawcy kilku przestępstw; sytuacja sprawcy może ulec pogorszeniu w wyniku wymierzenia kary łącznej (Kardas (w:) Zoll I, s. 928). "Instytucja kary łącznej nie jest instrumentem łagodzenia orzeczonych kar za pozostające w zbiegu realnym przestępstwa. Wymiar kary łącznej jest działalnością racjonalną, polegającą na oznaczaniu kary odpowiedniej do stopnia związku podmiotowo-przedmiotowego między zbiegającymi się realnie przestępstwami" (wyrok SA w Krakowie z dnia 8 lutego 2011 r., II AKa 14/11, KZS 2011, z. 5, poz. 43).

Zupełnie bezzasadnym był także zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 86 k.k. Zgodnie z tym przepisem kara łączna pozbawienia wolności może być wymierzona w granicach od najwyższej z wymierzonych za poszczególne przestępstwa do ich sumy, nie przekraczając 15 lat pozbawienia wolności. W sytuacji procesowej będącej przedmiotem rozpoznania w niniejszym postępowaniu Sąd Rejonowy mógł wymierzyć karę pozbawienia wolności w granicach od 3 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności do 4 lat i 4 miesięcy. W takich też granicach Sąd Rejonowy wymierzył karę łączną, więc nie można mówić o obrazie tego przepisu. Żaden przepis wbrew twierdzeniom skarżącego nie zabrania

zaś łączenia kar już odbytych. Natomiast przepis art. 577 k.p.k. jedynie nakazuje zaliczyć na poczet kary łącznej okresy kar odbytych, co też Sąd I instancji uczynił.

Natomiast kierunek apelacji zobowiązywał Sąd Odwoławczy do kontroli zaskarżonego orzeczenia także co do orzeczonej kary.

Skoro potrzeba wydania wyroku łącznego zachodzi wówczas, gdy sprawca przed datą pierwszego wyroku skazującego popełnił wiele przestępstw, ale - z różnego rodzaju przyczyn - nie został za nie skazany jednym wyrokiem, lecz wieloma wyrokami to rodzi to konieczność takiego łączenia w wyroku łącznym kar orzeczonych za poszczególne przestępstwa, jakie miałyby miejsce, gdyby sprawy o te przestępstwa były rozpoznawane w jednym postępowaniu, a więc łączenia je w taki sposób, w jaki zostałyby połączone w pierwszym wyroku skazującym.

Sąd Rejonowy wymierzając karę łączną pozbawienia wolności zastosował zasadę asperacji, znacznie bliższą zasadzie kumulacji niż zasadzie absorpcji. Zastosowanie zasady absorpcji, asperacji czy kumulacji przy orzekaniu zarówno kary łącznej, jak i wydawaniu wyroku łącznego uwarunkowane jest bowiem przede wszystkim relacjami zachodzącymi pomiędzy osądzonymi czynami objętymi tym orzeczeniem. Relacje te sprowadzają się do określenia jak bliski związek przedmiotowo-podmiotowy łączy te czyny oraz w jakich odstępach czasu zostały one popełnione. Im bliższe są te relacje, tym bardziej kara łączna orzeczona wyrokiem łącznym winna być zbliżona do dopuszczalnego minimum uwarunkowanego wysokością kar orzeczonych za przestępstwa objęte tym wyrokiem. Nie bez znaczenia dla intensywności tego związku pozostaje także ocena wielości czynów przestępczych, rodzaj, wielość i podobieństwo dóbr prawnie chronionych naruszonych przestępstwami dokonanymi przez skazanego. (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 29 listopada 2012 r. sygn. akt AKa 245/12 LEX nr 1307472). Zasadnie tym samym Sąd I instancji wziął pod uwagę odmienną podmiotową czynów oraz znaczną rozbieżność czasową. Nadmierną jednak wagę przyłożył do opinii Dyrektora Zakładu Karnego w G. co do skazanego, wyciągając zeń niekorzystne dla niego wnioski.

Przede wszystkim podkreślić należy, iż przepis art. 571 § 1 k.p.k. daje tylko kompetencję Sądowi procedującemu w przedmiocie wydania wyroku łącznego do zasięgnięcia takiej opinii, o którą może zwrócić się „w razie takiej potrzeby”. O istnieniu takiej potrzeby decydują okoliczności każdej sprawy, podlegające swobodnej ocenie Sądu orzekającego. (por. wyrok SN z dnia 20 sierpnia 1992r. w sprawie II KRN 112/92 OSNKW 1992/9-10/72). Należy mieć przy tym na uwadze, iż okoliczności osobiste mają większy wpływ na wymiar kary jednostkowej niż kary łącznej. Zasadnie jednak obrońca skazanego podnosił, iż z treści opinii wynikało, że skazany jedynie deklarował przynależność do podkultury przestępczej, jednakże nie angażuje się w jej negatywne przejawy. Tym samym nie daje to podstaw do uznania dużej demoralizacji skazanego, która w szczególności w niniejszej sprawie winna znaleźć odzwierciedlenie w wysokości orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności.

Mając powyższe na uwadze Sąd Odwoławczy doszedł do przekonania, iż karą łączną odpowiadającą postulatowi jej wymiaru, orzeczoną w taki sposób, w jaki zostałyby połączone w pierwszym wyroku skazującym kary jednostkowe za przestępstwa, za które został skazany L. J. będzie kara 3 (trzech) lat i 10 (dziesięciu) miesięcy pozbawienia wolności. Na marginesie zauważyć należy, iż Sąd Okręgowy dostrzegł sprzeczność między treścią samego orzeczenia (jego częścią dyspozytywną) a jego uzasadnieniem, jednakże pamiętać należy, iż uzasadnienie nie stanowi integralnego elementu treści wyroku. W sytuacji zaś gdy Sąd Odwoławczy z urzędu dostrzegł potrzebę zmiany wyroku wobec stwierdzenia rażącej niewspółmierności orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności nie sposób uznać, iż uchybienie to stanowiło rażącą obrazę prawa procesowego w rozumieniu art. 438 pkt. 2 k.p.k.

Natomiast odnosząc się do żądania skarżącego wskazania daty, od której należy liczyć początek odbywania kary orzeczonej wyrokiem łącznym to wskazać należy, iż ewentualna powinność postąpienia w sposób określony w art. 577 k.p.k. wyznaczona jest zwrotem "w miarę potrzeby" i wiąże się z obszarem zainteresowań sądu orzekającego w pierwszej instancji. Rozstrzygnięcie w tym przedmiocie przez sąd odwoławczy, w sytuacji gdy sąd pierwszej instancji nie dostrzegł potrzeby zastosowania art. 577 k.p.k., a zatem w ogóle nie orzekł w kwestiach, o których przepis ten traktuje, byłoby jednocześnie sprzeczne z dwuinstancyjnym modelem postępowania, jak i też mógłby stanowić asumpt do kształtowania się nieprawidłowej praktyki, godzącej w funkcje sprawowane przez sąd odwoławczy stanowiąc formę

orzekania pierwszoinstancyjnego. (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 19 grudnia 2012 r. sygn. akt II AKa 438/12 POSAG 2013/1/175-178 LEX nr 1293195).

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Odwoławczy zmienił zaskarżony wyrok poprzez obniżenie orzeczonej względem skazanego kary łącznej pozbawienia wolności (orzeczenie z pkt. I wyroku), w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok jako słuszny i prawidłowy podlegał zaś utrzymaniu w mocy (art. 437§1 k.p.k.) Nie był bowiem dotknięty uchybieniami określonymi w art. 439 k.p.k. i art. 440 k.p.k.

Stosownie do art. 29 ust. 1 ustawy Prawo o adwokaturze i § 14 ust. 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu zasądzono od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy adw. T. R. kwotę 120 zł wraz z kwotą 27,60 zł tytułem podatku od towarów i usług za obronę skazanego w sprawach o wydanie wyroku łącznego.

Mając na uwadze sytuację materialną skazanego oraz fakt odbywania przez niego kary pozbawienia wolności Sąd Okręgowy na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. oraz art. 17 ust. 1 ustawy o opłatach w sprawach karnych zwolnił L. J. od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.